

تعلیم و تربیت

هدف اخوان راتعلیم و تربیت به معنای وسیع ان دانسته اند یعنی به کمال و به ثمر رساندن استعدادهایی که در درون انسان نهفته است و رشد و تکامل ان شرط نجات و رستگاری و به دست آوردن ازادی معنوی است.

اخوان خود را وارث انبیا می دانند و شان خویش را مدوای نفوس و تعلیم و تربیت و راهنمایی انسانها به سوی مقصد عالی می شناسد .

علم عبارت است از صورت معلوم در نفس عالم و در واقع نفس چون هیولا برای ان رسوم و رسوم چون صورت برای نفس است . هر نفسی که علامه بالقوه است ناگزیر از نفسی است که علامه بالفعل باشد تا او را از قوه به فعل درآورد.

اخوان تعریف علم را مقصود نیازمندی انسان به تعلیم میدانند و در نتیجه فطری بودن علوم را در نفس نفی میکنند.

اجناس علوم

علوم بر سه جنس یا شبعه اصلی دارد: 1. ریاضیه 2. شرعیه 3. فلسفیه یا حقیقه

ریاضیه

ریاضیه برای طلب معاش در زندگی دنیوی است و نه نوع دارد 1. کتابت 2. لغت 3. حساب 4. شعر 5. فال 6. کیمیا 7. صنایع 8. کشاورزی 9. تاریخ

شرعیه

برای طلب آخرت است و شش نوع دارد : 1. علم تنزیل 2. اخبار 3. فقه 4. علم تأویل 5. علم نصایح و مواعظ 6. علم تعبیر خواب

فلسفیه

علوم فلسفیه یا حقیقیه چهار نوع هستند: ریاضیات 2. منطقیات 3. طبیعات 4. الهیات

صنعت واقسام آن

صنایع علمی عبارت است از اخراج صورتی که در نفس صانع عالم است و قرار دادن آن در مصنوع ترکیبی از صورت است موضوع صنایع علمی جواهر انسانی است.

اخوان درباره صنعت آموزی، برای این اعتقادند که فراگیرنده هر صنعتی صور مصنوعات را در نفس خود را است و چون آموزش بیند، آن صورت در نزد او به الفعل خواهد شد.

هدف دانش آموزی

هدف علم را اصلاح جواهر نفوس و تهذیب اخلاق و تکمیل آن برای بقادر اخرت می دانند.

آثار تربیتی علم

اثار تربیتی علم عبارت است از: صاحبش را شرف و عزت و توانمندی و کمال و سلامت میدهد، انسان را از خواب غفلت بیدار می کند و فضایل بدی چون کبر و تفاخر و ریاست طلبی و دشمنی را از انسان دور می کند.

انسان موجود تعلیم و تربیت پذیر

چون انسان از ترکیب متعادل عناصر بوجود آمده و از لحاظ روحی آفرینشی دارد که امکان آموختن همه علوم و معارف را دارد پس انسان موجودی تأثیر پذیر و تربیت پذیر است.

تفاوت انسانها در گرایش به علوم و صنایع

علل تفاوت انسانها در گرایش به علوم و صنایع از نظر اخوان عبارتند از: 1. استعداد 2. تفاوت اطلاعات 3. گوناگونی اخلاق و عادات 4. اختلاف طبایع و موالید خداوند برای هریک از انواع علوم و آداب امتی را آفریده و در سرشت آنها محبت نسبت به ان علم را قرار داده تا این علوم و آداب منقرض نشوند.

تاثیر محیط بر شخصیت و تربیت

محیط جغرافیایی و اجتماعی بر تربیت و شخصیت انسان اثر می گذارد و در اجتماع واحد هایی چون خانواده و مدرسه بر روی کودک تاثیری زیادی دارند چون برای کودک قابل مشاهده هستند؛ و کودک در تماس با دیگران و تکرار آن رفتار ها شخصیت خود را شکل می دهد.

روشهای صحیح آموزش

1. اهمیت وجود معلم و مربی 2. تعلیم و تربیت نیازمند هوشیاری و زیرکی است 3. توجه به تفاوت های افراد در امر تعلیم و تربیت 4. توجه به مراحل رشد شناختی که باید اول از علوم محسوس و قابل غمهم استفاده کرد چون به واقعیت نزدیک ترند 5. بعضی از علوم از چنان شرافتی ذاتی برخوردارند که همگان نمی توانند آن علم را فرا بگیرند.

ابن سینا

برای تبیین زندگی ابن سینا دو منبع موثق وجود دارد: زندگی نامه خودنوشت ابن سینا، و دیگری نوشته شاگرد وی ابو عبید جوزجانی

ابن سینا در روستا افتنه از توابع بخارا به دنیا آمد در ده سالگی حافظ کل قرآن بود و بعد از آن شروع به خواندن منطق و نجوم پرداخت و در دربار محمد خوارزمشاه به خواندن طبیعات و الهیات پرداخت و در 16 سالگی بهترین پزشک زمان خود شد. و کتابهای زیادی مطالعه کرد و توانست کتاب قانون در پزشکی را به تالیف در بیاورد و در آخر بر اثر پیشرفت مریضی قولنج در همدان در 58 سالگی در گذشت.

تالیفات مهم ابن سینا: 1- الشفا مهم ترین اثر فلسفی ابن سینا است. این کتاب دایره المعارفی بزرگی است در طبیعات - الهیات - فلسفه - ریاضیات - موسیقی .

2- النجات: که ابن سینا می گوید این کتاب را برای کسانی می نویسد که می خواهند از طبقه عامه پا را فراتر نهند و به طبقه خاصه بپیوند.

3- الآثاراتوالتنیها: که از نشر ادبی شیوایی برخوردار است.

4- القانون فی الطب: که در 5 قسمت است که در مورد بیماریهای که هر عضو می تواند داشته باشد در رابطه با داروها و ترکیب آنها است که در نتیجه به درمان انسان منتهی می شود.

5- کتابهای منطق المشرقیین - عیون الحکمه - دانشنامه علایی

فلسفه

نظام فلسفی ابن سینا، عمیق ترین و ماندنی ترین تاثیر را بر فلسفه اسلامی پس از وی نیز بر فلسفه اروپایی در سده های میانه داشته است. فلسفه وی، فلسفه ای است ارسطویی با مایه های قوی نوافلاطونی که عمدتاً از فلوطین و پروکلوس متأثر است. ابن سینا از نظام فلسفی نوین خود که قصد بنای آن را داشته، بانام فلسفه اشراقی یا فلسفه یاد می کند. که در کتاب حکمته المشرقیه به آن اشاره کرده است.

اثر پزشکی ابن سینا: 1- کتاب قانون 2- الارجوزه فی الطب 3- مقاله فی احکام الادویه القبلیته و رساله های: - معرفته التنفس والنبض - القولنج - القوی الطبیعیه - ذکر عدد الامعاء

گرایش عرفانی ابن سینا

افکار ابن سینا در اواخر عمر تحول یافته و در آن، نوعی گرایش و حکمت دیده می شود. گرایش عرفانی ابن سینا در مجموعه از رساله های او چون العشق والطیر و حی بن یقظان و سلامان و ابسال را نام برد.

انسان

انسان مهم ترین موضوع در تعلیم و تربیت است و ابن سینا در تالیفات خود براهینی را برای نفس ذکر میکند: 1- برهان ثبات 2- برهان خود آگاهی 3- برهان وحدت نفس 4- برهان طبیعی

برهان وحدت نفس: نفس قوا وظایفی گوناگونی دارد ولی انسان تمامی آنها را به یک چیز یعنی من نسبت می دهد.

برهان خود آگاهی : اگر انسان از تمامی اعضا وجوارح ظاهری و باطنی خودش و همه اشیا پیرامون خود غافل است ولی از وجود ذات خودش غافل نیست .

3-برهان ثبات : اگر براساس دگرگونیها در طول سالیان انسان دچار تحول شود به صورتی که چیزی از او باقی نماند ولی بازهم به بقای ذات خویش و ثبات آن اذعان دارد .

4-برهان طبیعی: نفس مبداء صدور کارهایی است که از روی اراده است و همیشه به یک روش نیست .

مهم ترین دلایل ابن سینا برتجرد و روحانی بود نفس عبارت است از : 1- ادراک معقولات
2- تعقل ذات 3- افعال نامتناهی 4- قوت دایمی

وحدت نفس از دید گاه ابن سینا عبارت است از : نفس جواهری یگانه است که جامع افعال و قوای انسان است و به آن وحدت می بخشد.

قوای نفس از سه نفس ثباتی، حیوانی و ناطقه نسبت می گیرد و هر کدام از نفوس قوایی خاصی دارد که به تدرج به مرحله عالی میرسد.

نفس نباتی : دارای سه قوه غاذیه ، منصیه و مولده است.

قوه غاذیه دارای چهار خادم است : 1-جاذبه و ماسکه و هاضمه و دافعه

نفس حیوانی دارای دو قوه محرکه و مدرکه است

قوه محرکه 1. باعث 2. فاعله

قوه مدرکه 1. قوه ای که از خارج ادراک می کند 2. قوهای که از داخل ادراک می کند

نفس ناطقه:1.عامله یا عملی 2.عالمه یا نظری تقسیم میشود
که از میان همه این نفس ها نفس ناطقه جاودانگی دارد.

ویژگیهای روانی و رفتاری انسان:1.ادراک عقلی و شناخت مجهولات:مهم
ترین و برجسته ترین امتیاز انسان نسبت به حیوان ،تصور معانی کلی عقلی است که
کاملا از ماده مجرد می باشد.2. **تکلم** با ترکیب اصوات و پدید آوردن کلمات و جملات
،باهمنوع خویش از تباط برقرار می کند 3.**یادگیری صنعت** 4.تعجب 5.اعتقاد و رای
6.خجالت 7.خوف و رجا 8.تروی

اجتماعی بودن انسان:نیازهای طبیعی و روحی که انسان را به زندگی در اجتماع وادار
می کند:1.غذا 2.مسکن 3.همسر 4.فرزند

شناخت

ابن سینا منشاء ادراک را بر دونوع می داند:ادراک حسی و ادراک عقلی
ادراک حسی عبارت است از قبول صورت شی به طور مجرد از ماده ای که در ان است
پس قوه حاسه به صورت محسوس در می آید و به دونوع ظاهری و باطنی تقسیم می
شود.

حواس ظاهری:1.بینایی و شنوایی 2.شنوایی و چشایی 3.لامسه
حواس باطنی:1.حس مشترک 2.خیال 3.متخیله 4.وهمیه 5.حافظه